

POVILAS PUZINAS

Arūnas Astramskas

Žymus visuomenės veikėjas Povilas Puzinas gimė 1839 m. Sukniškių dvare, dabartinėje Karsakiškio apylinkėje. Mokėsi Panevėžio gimnazijoje, vėliau baigė Maskvos universitete teisės fakultetą. 1865 m. jis apsigyveno iš tetos paveldėtame Grūžių dvare. 1879 m. išrinktas Panevėžio apskrities bajorų maršalka. 1890 m. P. Puzinas nuteistas 10 metų tremties. Grįžęs iš tremties, gyveno netoli Vinicos. Mirė 1910 m. Buvo vedęs Oną Burbaitę, Kauno gubernijos maršalkos dukterį.

P. Puzinas savo visuomeninę veiklą pradėjo apsigyvenęs Grūžių dvare. Nuo 1873 m. jis pradėjo organizuoti kredito bendrovę, kurios dvarininkams ir valstiečiams teikė lengvatines paskolas. Daug prisidėjo prie Vaškų miestelio išplėtimo, aukojo pinigus Vaškų bažnyčios statybai. Savo dvare Grūžiuose jis įkūrė keramikos gamyklą. Bet labiausiai savo veiklą P. Puzinas išplėtė tapęs Panevėžio apskrities bajorų maršalka. Jo iniciatyva apskrityje buvo statomi tiltai, gerinami keliai, tiesiamos telefono linijos. P. Puzinas buvo pagrindinis Panevėžio realinės mokyklos įkūrimo iniciatorius. Realinei mokyklai neturint savo patalpų, jis leido naudotis savo namu. P. Puzinas buvo išrinktas Mokyklos statybos komiteto pirmininku ir rūpinosi visais statybos organizavimo reikalais. Jis padovanojo miestui dalį savo sklypo prie dabartinės Vasario 16-osios gatvės, kad iki statomos mokyklos būtų pratęsta Bajorų gatvė. Vėliau P. Puzino iniciatyva Bajorų gatvė pratęsta iki Nevėžio ir pastatytas tiltas, jungiantis miestą su geležinkelio stotimi. 1885 m. P. Puzinas gavo leidimą statyti Panevėžyje gamyklą, kuri 1886 m. viena pirmųjų Lietuvoje pradėjo gaminti mineralines trąšas. Gamyklai vadovavo diplomuoti chemikai. 1879 m. Panevėžyje įvedus 1870 metų miesto nuostatus ir išrinkus miesto dūmą, P. Puzinas tapo jos nariu — rinkimų metu jis surinko daugiausia balsų. Dūmoje P. Puzinas užėmė įkainavimo komisijos pirmininko pareigas, už jo darbą dūma ne kartą jam reiškė viešą padėką.

P. Puzinui buvo artimas nacionalinis sąjūdis. Dar studijuodamas Maskvoje jis drįso viešai vartoti lietuvių kalbą, priklausė lietuvių studentų draugijai, kuri užsiėmė švietėjiška veikla,

svajoto apie „Telšių respubliką“. Vėliau jis palaikė ryšius su gydytoju J. L. Petkevičiumi, inžinieriumi P. Vileišiu, rašytoju G. Landsbergiu, tarpininkavo lietuviams valstiečiams perkant žemę. 1889 m. P. Puzinas kartu su realinės mokyklos kapelionu A. Jakštu-Dambrausku protestavo prieš realinės mokyklos mokinių katalikų varymą melstis į cerkvę. Po šio įvykio A. Jakštas-Dambrauskas buvo uždarytas į Kretingos vienuolyną, o P. Puzinui tai pagreitino tremtį į Irkutską. Bet ir Sibire jis nenuleido rankų, įkūrė keramikos gamyklą, prisidėjo prie Irkutsko miesto tvarkymo.

Kokią įtaką P. Puzinas savo laiku turėjo visuomenei, gražiai parodo toks įvykis: 1896 m., P. Puzinui dar esant tremtyje, Panevėžio dūmoje buvo siūloma pagrindinę miesto gatvę pavadinti P. Puzino vardu.